

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Gelbėtojai po gelbėtojų: kas iš to Lietuvai?

Daug kas pasakytų, kad Lietuvoje keičiasi tik veidai valdžioje, bet ne gyvenimas. Kuo toliau, tuo labiau nebelieka Lietuvoje kam dirbti. Bet valdyti yra kam. Anot šiauliečio verslininko, politiko, visuomenininko Gedemino Vyšniausko, taip yra todėl, kad rinkdami valdžią žmonės išsirenka tuos, kurie daugiau liežuviu plaka, o nežiūri, ką yra nuveikę. Anot buvusio suvalkiečio, norint ką prasmingo nuveikti visuomenės labui, nebūtinai reikia turėti maišą pinigų. Reikia tik rodyti pavyzdį pačiam ir kviesti žmones prisidėti.

- Jau trečią dešimtmetį gyvenate ir dirbate Šiauliams, bet nepamirštate savo gimtojo Pajevonio, padedate jo bendruomenei. Turbūt pastebėjote, koks ištuštėjęs ir kaip nyksta gražus gimtasis miestelis? - klausėme Gedemino VYŠNIAUSKO.

- Savo tėviškei, Pajevoniui, pagal galimybes padedu kaip verslininkas. Atsirado ten poilsio zona, suoleliai, kryžius bažnyčios šventoriuje. Netrukus Pajevony turėtų iškilti šiauliečio menininko Viliaus Purono sukurta paminklas. Nelaikau to dideliais darbais, tai mano priedermė Tėviškei. Dažnokai į Pajevoną atvažiuoju. Mama čia gyvena, brolis ūkininkauja. Apskritai paėmus, vaizdas mano miestelyje, kaip ir daugelyje kitų vietų, liūdnokas. Kaimą palietė emigracijos banga. Ji kilo dėl to, kad ant neteisingų vėžių buvo pastatyta žemės reforma. Vieniems į rankas atiteko dideli kiekiai žemės, didelis turtas pakliuvo į vienas rankas, o kitiems žemės neliko. Neliko ir darbo. Ypač tai palietė jaunas šeimas. Kodėl taip veržiamasi į Seimą? Todėl, kad reikia įmanomais neįmanomais būdais užsiimti palankiais įstatymais, sukuriančiais galimybes įsigyti turtą ir už tą turtą mokėti mažus mokesčius. Absoliučiai nesutvarkyta yra mokesčių sistema. Mano geras draugas turi duonos kepyklas visoje Airijoje. Jo žodžiais, per metus uždirbdamas 80 tūkst. eurų verslininkas turi sumokėti 20 proc. mokesčių, o jeigu pajamos nors vienu tūkstančiu didesnės, mokesčiai išauga dvigubai. Progresyvumas yra reikalingas tam, kad į vienas rankas nesusitelktų didelis kapitalas. Mokesčių sistemos nesubalansavimas pas mus labai akivaizdus žemės ūkyje. Vienodus mokesčius moka valdantis penkis tūkstančius hektarų ir tas, kuris turi vos 20 hektarų. Žemvaldys gauna visą europinę paramą, perka naują techniką. Vėliau savo ūkį jis perrašo vaikams. Vaikai vėl teikia paraiškas technikos atnaujinimui, jo ūkis klesti. Smulkiam žemdirbiui tokie dalykai nepasiekiami. Kol kas nematau ženklų, kad būtų rengiamasi keisti mokesčių sistemą. Visos valdžios šneka, bet niekas nesikeičia. Visų partijų politikai prieš rinkimus sako, kad atėję į valdžią subalansuos mokesčius, o kai valdžia jau rankose, šnekos baigiasi. Pritrūksta politinės valios.

- Lietuvoje vyrauja labai didelė atskirtis tarp regionų, daugėja skurstančių. Kodėl?

- Pati didžiausia blogybė, neleidžianti mums atsipalėsti nuo dugno, yra nesubalansuota mokesčių sistema. Tarkime, nusiperku paprastą, be langų autobusiuką ir kiekvieną dieną, išvažiuodamas į krašto kelią, turiu susimokėti mokesčius. Ne lėsusą, mersedesą įsigyju, o paprasčiausią, su kuriuo galėčiau dirbti savo darbą. Už drengti skirtą automobilį moku mokesčius, o už prabangą tūlas - nė cento. Kiek metų šnekama apie prabangos mokesčius - vienu namai, rūmai išstatyti, o kitas glaudžiasi keliolikos kvadratinį metrų butelyje, bet moka lygiai taip pat. Visa ta neproporcinga sistema veja žmones iš Lietuvos.

Gedeminas Vyšniauskas nuotr.

- Kokių minčių kyla klausant, kad šiaurės Lietuva pirkti alkoholio lekia į Latviją, o kita dalis, ne tik alkoholio, - į Lenkiją?

- Graudu, kad žmonės mūsų pinigų išveža į kitas valstybes. Negali jų kaltinti. Nuo to mechanizmo, kuris yra įjungtas, kuriuo mes pristatomi kaip didžiausi alkoholikai, niekas nepasikeitė. Užuoat taisę klaidas, kurios per mėnesį valstybei atsieina milijonus, jos vadovai apsimeta, kad nieko neįvyko. Jau dabar aišku, kad klaida, kuri skurdina kiekvieną Lietuvos pilietį, padaryta. Valdžia teisinasi, kad kainos Lenkijoje mažesnės todėl, kad ten vartotojų daugiau. Esą nieko čia tokio, kad visa Lietuva važiuoja į Lenkiją apsipirkti. Lietuva maža, o Lenkija didelė, didesnis vartojimas, todėl prekes mažesnėmis kainomis

galima pasiūlyti. Sutinku, sumažinus PVM kentėtų biudžetas, bet apmokestinkime prabangą, kurios vartotojai apsipirkti į Lenkiją ar Latviją nevažinėja, ir surinksime biudžetą su kaupu.

- Mažiau nei po dvejų metų Lietuva rinks naują valdžią. Vyks savivaldybių tarybų rinkimai. Jau dabar rikiuojasi užkulisiniai kandidatai į prezidento postą. Netrukus rinkėjus jie užvers pažadais. Kuo žmonėms tikėti?

- Patarčiau rinktis tradicines partijas, o ne „gelbėtojus“. Prieš rinkimus visada iššoka „gelbėto-

► **Užuot taisę klaidas, kurios per mėnesį valstybei atsieina milijonus, jos vadovai apsimeta, kad nieko neįvyko**

su kuria tenka susidurti politikos naujokui, - biurokratinis liūnas. Daug nereikšmingų dalykų prikurta, iš viršaus nuleista, pareigybės pritemptos, sukurtos tai giminaičiui, tai bičiuliui. Atėjęs jis turi įrodyti savo reikalingumą, todėl leidžiamos įvairios niekam nereikalingos instrukcijos, raštai. Sprendimų priėmimas yra labai atsakingas reikalas, todėl ir kalbu apie politinę valią. Susidariusios grupuotės tave spaudžia, prasideda puolimas ir natūralu, kad dažnas susitauko su savo sąžine ir nebestoja priešiškomis struktūroms skersai kelio. Gaudamas gerą atlyginimą atbūna savo laiką. Jei įtinka, ir toliau būna.

- Bet visos tos tradicinės partijos jau buvo valdžioje, ir nieko didelio neįvyko. Visos siūlė reformas. Kiek tų reformų pradėta, ir nė vienos iki galo pabaigtos. Pinigai išmėtyti, o atsakingų už nuostolius - nėra.

- Galėčiau duoti du pavyzdžius. Kaunui atėjo vadovauti Visvaldas Matijošaitis. Be didelių kalbų per pusantro mėnesio buvo sudėliota administracinė struktūra, atsisakyta daugiau kaip pusantro šimto tarnautojų paslaugų, ir administracija pradėjo dirbti. Kaunas labai sparčiais žingsniais žengia pirmyn. Visas miestas atsigavo. Reformą darė ir Šiauliai. Pinigai dideli išleisti, juk reikėjo įvairių schemų pribraižyti, o rezultatas - kaip visada. Kiek darbuotojų atleido, lygiai tiek pat priėmė. Prikurta nereikalingų departamentų, padaugėjo biurokratizmo. Palyginkime, ir ten žmogus, ir čia žmogus, o skirtumas - didžiulis. Tarkime, įteikė specialistui gyventojas prašymą, tikėdamasis sulaukti atsakymo. Specialistas pareiškimą neša skyriaus vedėjui. Šis skaito skaito ir veža dokumentą pas departamento direktorių. Perskaitęs jis išsiunčia raštą administracijos direktoriaus pavadootojui. Ir tik galų gale jis atsiduria ant administracijos direktoriaus stalo. Koks ilgas kelias, kol žmogus sulaukia atsakymo!

- Regis, minėjote, kad kolektyvų, valstybių gyvavimo sėkmė priklauso nuo to, kiek vadovas yra asmenybė. Kur ieškoti to lakmuso popierėlio, padedančio asmenybės atpažinti?

- Būti asmenybe žmogui yra skirta. Kas galėtų ginčytis, kad popiežius Jonas Paulius II nebuvo asmenybė? Virš jo galvos tarytum aureolė švytėjo. Kas gali paneigti, kad prezidentas Valdas Adamkus ne asmenybė, kas abejoja Almos Adamkienės nuoširdumu? Sausio 13-osios naktį Parlamente man teko susitikti asmenybę, kuri man liko kelrodis visam gyvenimui. Tuo metu tarnavau pasienio tarnyboje ir buvau vienas Parlamento gynėjų. Vienas iš

500. Mums buvo duota penkiolika minučių apsispręsti, ar garbingai pasilikti gynyboje, ar bailiai išeiti. Visokių buvo, buvo, pro langus iššokinėjo, bet paskui gynėjų sąrašuose kažkaip atsirado. Pirmą kartą man gyvenime teko matyti, kaip kunigas (Robertas Grigas - *red. past.*) kovotojams buvo pats didžiausias vadas, pati didžiausia asmenybė, didžiausias žmogus, nuteikiantis pasitikti likimą ramiai. Ne generolai, ne vada, o paprastas kunigas buvo tas autoritetas. Jis kamputyje sėdėjo, žmonės ėjo prie jo atlikti išpažinties, gauti palaiminimą. Kitas po to žengia žingsnį atgal ir nualpsta, suvokęs, kam pasiryžo. Po to aš paskambinau mamai, atsisveikinau. Monetų neturėjau, kažkas davė. Pasakiau, kad lieku skolingas, o jis - skolą galėsiu atiduoti po mirties... Per Sausio 13-osios 25-ųjų metinių minėjimą kunigas dėkojo Dievui, kad jam buvo leista būti su apsisprendusiais Parlamente tą minutę, bet jis turbūt nežino, kiek žmonių širdy nešioja dėkingumą jam už tą valandą suteiktą ramybę.

- Gyvenate mieste, kurio meninį veidą kelis dešimtmečius kūrė dailininkas, dizaineris Vilius Puronas. Jo idėjos, išskirtiniai kūriniai patiko žmonėms, bet ne valdžiai. Kaip jūs vertinate tokias iniciatyvas? Jei kiekvienas miestas turėtų savo puroną, gal nebūtų tokie nykūs?

- Didesnės asmenybės už Vilių mūsų mieste turbūt nėra. Jo metalinės skulptūros „Lapė“, „Žalčių šeimyna“, „Penktasis kėlinys“ žinomos visoje Lietuvoje. Dar dirbau savivaldybėje. Ateina kartą jis pas mane užsidedęs, esą reikia pastatyti paminklą JAV vieno cento autoriui. To betruko, kad paminklus amerikiečiams pradėtume statyti, pyktelėjau. Paaiškėjo, kad to cento autorius Viktoras Dovydas Baranauskas (Viktoras Dovydas Brenėris) gimė ir gyveno Šiauliuose, o jo sukurta moneta iki dabar NASA marsaeigiui padeda tyrinėti Raudonosios planetos paviršių. Pasiūliau pirma pastatyti paminklą iškėliaujančiai lietuviškai valiutai - litui. Per tris mėnesius sukūrėme lietuviškų centų kambarį. Po to tik eilė atėjo žymiają vieno cento monetą Amerikoje sukūrusiam lietuviui. Paminklas valdiškam biudžetui nekainavo nė vieno cento, bet jis liko dirbtuvėse. Bulvare neatsirado vietos. Iš esmės beveik visi Viliaus darbai miestui nekainavo nieko. Jis turi gerus ryšius su gamyklomis, padeda studentai, net nuteistuosius jis įdarbina. Tas žmogus vienas viską padaro, o biurokratai, kuriems lieka tik darbą įteisinti, niekaip nesusitvarko.

Kalbėjosi Dalia BYČIENĖ